

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

T A R T A L O M:

Fölhívás előfizetésre.
 A fényképezésről népszerű előadásban. V. (Folyt.) V. Sárffy Ignácztól.
 Gyakorlati fényképezés. Veress F.-től. Folyt.
 II. Tapasztalatok a „száraz kezelés” körül.
 Szemelvény a külföldi szaklapokból:
 I. A berlini fényképezési egyesület évi jelentése.
 II. Új higany-cyan-erősítő.
 Két új fényképezési találmány. (Vége):
 I. A fényképező puská.

II. Arnyékképek fényképezési uton készítve. Szemelvények a hozzánk intézett levelekből. Rajz, főtés vagy chemia? Rottmann Farkastól. Megnyitó beszéd. (Folyt.) Veress Ferencztől. Tárca: Fényképezési átomképek. Veress Ferencztől.
 Vegyesek
 A szerkesztő izenetei.
 A borítékon: Ingen-rovat. A hazai ismert fényképezés stb. névsora. (Folyt.) Hirdetések.

Fölhívás előfizetésre.

Jelen számmal lapunknak első fél-évi folyamát befejeztük, miért is ujlag föl hívjuk t. olvasóink s a szakemberek becses figyelmét a „Fényképezési Lapok” fölkarolására.

Közlönyünk I. számában vázoltuk programmunkat és célunkat, nem szándékunk tehát most sem nagyhangu szavakkal ígéreteket tenni, mert nekünk eddig sem volt célunk az előfizetők szaporítása, hogy anyagi hasznot huzzunk, a mire különben reményünk sem lehetne, hanem igenis igyekvésünk mindenkor arra irányult, hogy a fényképezési iparművészetet tollal terjeszszük hazánkban. Folytatni fogjuk az eddigi irányban működésünket, nyújtunk olyan közleményeket, melyeknek nem csak kezdő, hanem tapasztalt fényképezészek is hasznukat vehetik. Nagy sulyt fektetünk ezután is a gyakorlati részre,

de az elméletit is fölkaroljuk, hogy e kettő együtt fejlődhessék. A jövő féltől kezdve irodalmi rovatot is nyitunk, melyben a jelesebb külföldi szaklapok tartalmáról emlékezünk meg, a mennyire közlönyünk szűk tere engedni fogja ezt. Adni fogjuk m ű m e l l é k l e t t ű l a beérkezett arczképekből készített csoport-képet. Birjuk ezen kívül Divald jeles fényképezésünk ígérétéit is, ki szintén fog csinos fénynyomatokat mellékelni lapunkhoz. Ha kellő támogatásban részesülünk melléklettel is megtoldjuk néha közlönyünket.

Bárkinek nyújtunk tanácsot, ha iparművészetünk körében némi fönnakadása lesz s ajánkozásokat, helykeresést, cserét stb. i n g y e n közlünk. Már eddig elismerte a hazai sajtó közlönyünk helyes irányát, olvasóink közül pedig többen támogattak szellemileg is. Igyekezni fogunk tehát, hogy az eddigi elismerést ezután is megérdemeljük. — Szaklapot nyújtunk, mely

irodalmi értékkel bírva, minden tekintetben igekeze-
ni fog a hiányokat pótolni.

Az előfizetésre vonatkozó föltéte-
lek lapunk borítékán olvashatók s
minthogy teljes számu pél-
dányokkal még mindig ren-
delkezőnk, bármely időben
elfogadunk előfizetést.

A „Fényk. Lapok”
SZERKESZTŐSÉGE.

A fényképezésről, népszerű előadásban.

V.

A képek előcsalása és le-
tüzése.

A midőn az üveglapot a kitevés
után a sötétszobában a kitevő-keretből
kiemelve, jól szemügy alá vetjük, úgy
találjuk, hogy a lemez a kitevés után
is csak olyan szintelen és változatlan
maradt, minő volt a kitevés előtt.
A világosság megtette ugyan hatását
a beüzüstözött üveglapra, de ez a ha-
tás még mindez ideig láthatatlan. A
kép teljesen rajta van már az üveg-
lapon, de — mint azt fényképezési
műnyelven nevezni szokták: — még
„lappang.” Ezt a lappangó képet kell
most nekünk alkalmas vegyszerek se-
gítségével láthatóvá tenni, vagyis a
képet előcsalni. Az előcsalás mű-
téte egy kissé tudálékosabban körülírva,
nem egyéb, mint az: hogy a világos-
ság hatásától változást szenvedett jód-
ezüst részei a vasvegyület által red-
káltassanak. — Az előcsalást tehát tu-
lajdonképen a vegyület vastartalma
eszközli. Régebbi időkben vas helyett
Talbot nyomán gallus-savat
(acidum gallicum), majd meg pyro-
gallus-savat (acidum pyrogalli-
cum), vagyis életműves anyagok kivo-

natait használták előcsalól. Ezeknek
azonban korántsem volt meg az a
határozott hatása, minő van a vasnak.
Ezenkívül e savak csak akkor idézték
elő a képet, midőn szabad ezüst volt
jelen, mely ezüst aztán a gallus-savval
egyesülvén, gallo-nitrátot adott,
és mint ilyen tette láthatóvá a lappangó
képet. — Ezek helyébe lépett később
a vas.

Minden előidézőt, melyet e téren
tapasztalt vegyészek ajánlanak, sikere-
resen lehet használni a képek elő sa-
lásához s a fényképező e tekintetben
mágnak a megválasztátnál nehézsége-
ket ne okozzon. Mégis ha valaki, (kü-
lönösen műkedvelő) a megválasztásban
haboznék, ajánlhatom az alábbi, mint
olyat, mely nemcsak teljesen jó képe-
ket idéz elő, hanem egyuttal a nega-
tív lapot fénylő tisztaságúvá teszi:

100 súlyrészt	közönséges folyóvíz
5	” kénsavas vasélecs
5	” nádméz.
3	” jégeczet.
5	” borszesz. *)

E vegyületet nem kell s nem is
lehet készre kapni a kereskedések-
ben, hanem maga a fényképező ké-
szíti el, még pedig olyképen, hogy a
forgalomhoz mért arányban egy-egy
készítmény legfellebb 3—4 hétig tart-
son. Azontul részint a vegyület sava-
ványodása, részint pedig s leginkább
az a körülmény, hogy a benne tartal-
mazott vas nagy mértékben éle-
sítettetik, a vegyület egyre hasz-
nálhatatlanabbá less s az általa kezelt
negatívak is egyre selejtesebbekké
válnak.

Az előidézés a fényképezésnek
legérdekesebb mütéte lévén, (itt látja

*) A „Fényképezési Lapok” II. füzetének
21. lapján említett előidéző hasonlóképen nagyon
ajánlható.

meg ugyanis a fényképező eddigi munkájának sikeres, vagy sikertelen voltát), kétség kívül óvatos pontossággal kell benne eljárjunk.

A műtét a következőkép történik:

Az előcsaló folyadékhoz alkalmas kis hajó-alaku edényekbe eleve kiöntünk a vegyületekből annyit, a mennyit az üveglap nagyságához elégségesnek vélünk. Ezt azután akkor, midőn az üveglapot a kitevő keretből ismét elővettük, jobbkezünkkel, a balkézben vízszintes helyzetben tartott üveglapra egyszerre és rohamosan ráöntjük, akképen, hogy az egész üveglap a folyadék által egy pillanat alatt behúzassék. Vigyázni kell arra, hogy a folyadék sem magasból, sem vékony sugárban, sem pedig egy pontra ne öntessék. Az első nem azért, mert a folyadék könnyen szétfecsén, utóbbiak pedig, mert azon helyeken átlátszó foltok támadnának. Leghelyesebb a folyadékot az üveghez lehetőleg közel tartva akképen önteni a képre, hogy az egy semleges térre: pl. sarokra ömöljön, honnan aztán gyors, biztos és óvatos himbálás uton egyszerre az egész lapon elárasztassék.

A kezdők és gyakorlatlanabb műkedvelők természetesen az előcsaló leöntésével nem tudnak oly helyesen bánni eleintén, azért képeik rendszerint kevésbé sikerülnek. Ezek számára hát a leöntés helyett inkább ajánlhatom a bemártást. Ez egyszerűen abból áll, hogy az előcsaló folyadékot porcellán-, vagy üvegtálczába öntik s az üveglapot, bórzetével fölfelé fordítva, beléhelyezik, mint azt pl. az ezüstözésnél tették. E közben gyorsabb előcsalás tekintetéből tanácsos a tálcát csendesen himbálgatni.

A fényképező most figyelemmel lesi a kép lassanként történendő előtűnését. Némelykor a kép rohamosan barnulva szökken elő, némelykor pedig csak nagyon lassan s akkor is halvány szinezésben. Ez természetesen mind a kettő hiba. Az első eset akkor áll be, ha a kitevés tovább tartott a kelletténél, — utóbbi esett ennek ellenkezőjéből ered. Ha a kitevés eltaláltatott, ha a fény mérsékelt volt, s ha végül a jódeztst is kellő jóságú és mennyiségű vala a bórzetten: akkor az előtűnés természetesen, biztosan történik. Az időtartamot: hogy t. i. hány perczig kezeltessek az üveglap az előcsalóval? pontosan meghatározni nem lehet. Ez is, mint minden egyéb műtét, sokféle körülménytől függ. Ilyenek: a szerek jósága, a kezelés helyessége, a kitevés, a fény stb. stb. Átlagosan el lehet mondani, hogy 3—12 másodpercnyi kitevésnek 3—8 percnyi előcsalás felel meg. Egyébként nem az időtől, hanem attól függ a művelet befejezettsége: ha jó e a kép? Ennek pedig biztos jelei azok, ha a legmélyebb árnyalatok is jól láthatók lesznek s a legkiülöbbsz világos helyeknek (pl. orrnak, homloknak) nemleges képei is áttetszők.

Ha tán a kép mindezen műveletek daczára is kissé halvány marad, lehet a folyadékot néhány csepp ezüstoldattal erősíteni 1:16 arányban. Ez a képeknek barnulását segíti elő s azért maga a műtét is barnításnak nevezetik. Midőn már a sárgás helyeken többé semmiféle barnulás észre nem vehető, akkor a folyadék megtette kötelességét, leöntetik s a lap tiszta és hideg folyóvízzel többszörösen lemosatik.

S ezzel az előcsalás műtéte véget

ért. Nem volna azonban tanácsos, hogy az ily képekkel most mindjárt a világozosságra siessünk, hogy például elhamarkodott módon ott vizsgáljuk meg a kép árnyalatait. Ez a kép még most ninesen biztosítva a világozosság további befolyása ellen. Vannak ugyanis e lapon nagy számu oly jódezőstös helyek, melyeket a fény nem érintett, változatlanul hagyott, s ha vele a világozosságra mennénk, ott történnék meg az utólagos hatás, mely aztán a képet végkép használhatatlanná tenné. Szükséges hát, hogy az előidezett és megmosott képek biztosittassanak, vagy — a mint fényl épészeti nyelven mondják: letűzessenek, (fixiroztassanak.) Ez a művelet, tüzetesen meghatározva nem egyéb, mint: „a fény által változatlanul hagyott jódezőstnek feloldása.“

A képek letűzése kétféleképen történik, melyeknek mindegyike teljesen sikeres.

Az egyiknek alkatrészei: a cyanokálium s a víz; (1:12 arányban) mely vegyülék a kellőképen megbarnított jó képre öntetik, ép oly módon, mint a föntebb leirt előcsalásnál. E folyadék a szürkén maradt s a fény által változatlanul hagyott jódezőst réteget teljesen feloldja, mit onnan tudunk meg biztosan, hogy az üveg azon részei, melyek a leveendő tárgy árny vagy sötét részeinek megfelelő helyei voltak, teljesen átlátszóknak lesznek. A midőn ez eléretett, akkor a folyadékot leöntjük s a képet vízzel ismételten lemoszuk.

A cyanokálium egyike lévén a legborzasztóbb mérgeknek, nagy óvatoszággal kell kezelni. Ha a fényképező kezén tán seb, vagy karczolás volna, ugy tartózkodjék a műtétől, mert a

cyanokálium a seben át a vérrel egyesülvén, kinos halált okozhat. Épen ez okért a kezdők és műkedvelők számára, kik gyakorlatlanságuknál fogva könnyebben okozhatnak maguknak bajt, inkább ajánlom letűző vegyülékül az alkálium s a víz keverékének (1:8 arányban). Ez annál is inkább ajánlatos, mert először olcsóbb, másodszor nem mérges, harmadszor pedig, mert huzamosabb ideig eltartható.

A letűzés után a kép szorgosan kimosatik. A kimosás nem egyszerűen vízben való öblítés által történik, hanem ugy, hogy egy testesebb edényből csapon át vékony sugárban bocsájtassék a képre a víz, körülbelől 15—20 cmtrnyi magasságból. Ezt 2—3 perczig így folytatjuk, s azzal a nemleges kép kész levén, most már a világozosságra is kivihető. Nagyon tanácsos, hogy az üveg a kimosás után egy tiszta vízzel telt tálba téessék s hogy ott álljon 3—4 óralefolyásig is, miközben a vizet gyakran frissebbel felváltani sem lenne ártalmas. Ily hosszas áztatás csak akkor szükséges, ha negatív natronnal állandósítottatott.

A megmosott képet most száradás végett félretesszük. E célra külön készült kis állványok szolgálhatnak, mely nem egyéb, mint egy fenyő lécdarab rovátkosan bemetélve, melyekbe az üveglapok beállíthatnak. A ki ezzel nem rendelkezik, az egyszerűen támassza képét valamely tárgyhoz, mint egy könyvet. S hogy véletlenül porrétegekhez ne érhessen; ajánlatos az aljába jóféle itatós papirost helyezni. Valamint végül arra is ügyeljen a fényképező, hogy több egymásra ráboruló lap ne találkozzék, mert azok összetapadván, megrongáltatnának.

A negatív képeknél még csak egy műveletre van ezen kívül szükségünk, s ez: a fény mázolás, (lackirn). A negatív-kép bőrözete ugyanis oly finom hártyszerű, hogy igen könnyen megkarczolható. Hogy tehát a hártját megvédjük, a lapot fénymázoljuk.

Ha netán a bőrözetet később egy más tárgyra felhasználás végett az üvegről leakarnók húzni, azon esetben a lapot gummi arabicum oldattal vonjuk be, melyet vízben syrupsűrűségűre olvasztunk. Mivel pedig a gummi arabicum nedves idő jártával párákat húzván magába, könnyen ragacsos lehet, a gummi fölé még egy izben kolloidumréteget öntünk. — Ha azonban nem szándékozunk levenni a lapról a bőrözetet, akkor fénymázol a következő vegyületet használhatjuk:

- 510 gr. alkohol absolutus
- 85 „ apróra tört gummi sandarrac.
- 17 „ kámfor.
- 34 „ veneciai terpentín.
- 25 „ levendula-olaj.

E vegyületet használat előtt jól megüllepedni hagyjuk, míg tiszta átlátszó lesz, azután vele a gyengén megmelegített lapot leöntvén, megsáritjuk. S ezzel a negatív kép minden külbehatásoktól védve teljesen készzen áll.

V. SÁRFFY IGNÁCZ,
gymn. tanár.

Gyakorlati fényképészet.

Veress Ferencztől.

II.

Tapasztalatok a „száraz kezelés” körül.

(Emulsio.)
(Folytatás.)

Midőn t. olvasóinkhoz e sorokat írjuk, abban az örvendetes helyzetben

vagyunk, hogy bátran kimondhatjuk már azt, hogy a bromezüst-gelatine-emulsio készítése körül nincs többé akadály! Nincs, nem lehet többé hátráltató körülmény, ha azt az alább közölték nyomán kiváló figyelemmel kezeljük.

Főntebb azt mondottuk (a megelőző számban), hogy a felhozott első nehézség (a gelatine-ok sok faja közül a legjobbat kiválasztani) megszűnt, mióta Simeon Károly gelatine-gyártmányát áruba bocsátotta; de egy újabb rendelvény a régi jóságát meghazudtolta, mert már nem volt oly biztos az eredmény utána, midőn is elkeseredésünkben egyik helybeli füszerkereskedésből szerzett („manufacture de gelatine, Blanc 1-re qualité” névvel ellátott) gelatine-nal feltűnőleg jól sikerült kísérlet után százával állítottuk elő a lapokat. Mielőtt becsomagoltuk volna e lemezeket, minden csoportból egyet, mely leghibásabbnak tetszett, kísértettünk meg, s mindegyik elég tisztának és érzékenynek bizonyult be.

Harminczkét lap beöntésére, melyekre akár egy kabinet, akár két vizitkártya nagyságu képet lehet készíteni, így állítjuk elő a bromezüst-gelatine-emulsiót:

Vesztünk 15 gramm gelatine-t apró szeletekre vágva s ezt 145 ccm. tiszta esővizbe teszszük, hogy félóráig ázzék. 6½ gr. bromkaliumot és 3 gr. gelatine-t egy másik üvegbe mérünk, melybe előbb 100 ccm. vizet töltöttünk; ez üveget az előbbi mellé félreteszszük. Egy harmadik üvegedénybe 7½ gr. légenysavas ezüstélegre 60 ccm. vizet töltvén, az előbbieket mellé állítjuk. Végül aztán egy negyedik üvegpoharacskába 1 gr. jege-

czes állapotú szénsavas ammoniumra 12 cm. vizet töltünk, s hogy ereje meg ne gyöngülhessen, egy üveglapocskával kell befednünk.

Ezalatt téli időben egy kisedet tükör-kemenczén, nyáron pedig tejmelegítő eszközön (minőt kis gyermekeknel szokás használni) borszeszlámpa fölött egy kétliteres mázas vasfazékban csaknem a forrópontig vizet hevítünk. E mellett még egy lapos fazék is van két ujjnyi vízzel, melynek fenekén két cmnyi ritka vashuzal-fonadék fekszik, melyre vászon vagy flannelszövet van ráaggatva azért, hogy a beletett üveg-edények az alulról fejlődő hő miatt el ne pattan hassanak.

Most a forrópontig hevített vizből annyit töltünk a mellette levő fazékba, hogy 60—70°-nyi meleg lehessen C. szerint s ekkor felolvadás végett beleteszszük a bromkalis gelatint s az ezüstöt. Ezalatt veszünk elő egy 1/2 vagy egész literes jól kitisztított olyanféle kőpalaczkot, melyben tintát szoktak árulni, ha ilyen nem volna kéznél egy Selters-vagy Gieshübliféle ásványvizes palaczk is megteszi a szolgálatot; de az előbbi azért is jobb, mert az efféle tintás korsók különböző nagyságuak szoktak lenni s így közöttük tetszés szerint válogathatunk. E palaczkot fenekétől kezdve a nyaka felé azért kell jó erős madzaggal négy ujjnyi szélesen és szorosan betekernünk, hogy midőn a nagy hősegből egyszerre a hideg vízbe teszszük át el ne pattan hassék. Ha ezzel készen vagyunk fölmelegedés végett szintén a lapos fazékba teszszük.

Most az első fazékban levő vizet a forrópontig kell hevitenünk és midőn

a kétszer háromszor föl kavart bromkalis gelatine, az ezüst valamint a szénsavas ammonium már feloldódott, legelőször a bromkalis enyvet töltjük a palaczkba s utána tüstént az ezüstoldatot öntjük bele egyszerre mind; most parafával szorosan bedugaszolván hatvan másodpercig kell ráznunk. Ekkor hozzá töltjük a teljesen feloldódott szénsavas ammoniumot is; ezt szintén hatvan másodpercig rázzuk s palaczkunkat a forrásban levő vízbe teszszük; a dugót kihuzzuk s megfordítva szájára helyezszük. A folyton forrásban levő vízben 10—15—20 percig kell hagynunk, miközben néhányszor kiveszszük, szorosan bedugaszoljuk s 30 másodpercig erősen összerázzuk. E közben a tömeggelatine-t, mely feloldódás végett jóval előbb már 50° C. szerinti meleg vízbe tétetett, kiveszszük s 25—30°-ig kihűlni hagyjuk. Most már a tizenöt percig főzött emulsiót a palaczkkal együtt előbb lanya-meleg, azután egyszerre hideg vízben vérünk melegségéig hűtjük le s ekkor az egész tömeg gelatine-t a palaczkba töltjük s hatvan másodpercig erősen összerázzuk; a dugót megfordítva palaczkunk szájára helyezvén, egy-két percig félreteszszük.

Idáig végzett műveleteink csak olyan sárga világosságon történtek, mint a milyen mellett a nedves eljárásnál szoktunk dolgozni, de most már, midőn a kész emulsiót egy tiszta mély leveses-tányérba töltöttük ki megkocsonyásodás végett, ablakunkra (ha ez északra nyílik), elég ha törökpiros, olajos karton-függönyt használunk; ha pedig ablakunk délre nyílnék, akkor jobb ha fekete, tömött posztó-függönyt alkalmazunk és nagyon helyesen járunk el, ha az emulsió kitöltését, valamint a

most következő műveleteinket is a Pizzigeli-féle lámpa mellett végezzük.

(Folyt. köv.)

Szemelvény

a külföldi szaklapokból.

I.

A „Phot. Mittheilungen“ ez évi 222-ik számából vesszük át az alábbi közleményt, mint a mely élénk világot vet a németországi fényk. egyesületek életére.

A fényk. egyesület tevékenysége az 1884-ik egyesületi évben.

Egyesületünk az elmúlt évben 19 ülést tartott. Gyakori haláleset zavarta meg ez idő alatt működésünket. Számsan haltak el közülünk olyanak, kik vagy tevékeny tagjai voltak társulatunknak, vagy pedig olyanok, kik szellemi munkával szereztek kiváló érdemeket terünkön; nevezetesen elhunytak: Salomon Ádám, Böttcher, Uchatius, Harnecker, Hildebrandt, Haube, Beer-mann, Poitevin és Breddin. Az elhunytak érdemeinek elismerése mellett az élők szolgálataért is köszönetet mondtunk s a többek közt Eder doctort tiszteletbeli taggá választottuk. Anyagi körülményeink szerint eleget tettünk továbbá díszes kötelességünknek, t. i. a Duguerre-nek felállítandó emlékhöz pénzbeli segedelemmel járultunk.

Mint az előbbi években, úgy most is, vitatkozás tárgyául a gelatine-os lapokat választottuk és ennek folytonos terjedését konstatalhatjuk. Az előbbi év végén kijentett abbéli reményünk, hogy ezek a lemezek az idevaló készítőknél és elárusítóknál sikerüljenek s az angol lapokat mellőzhessük, eléggé megvalósult, mert az angol lemezek behozása lehetőleg kevesbedett. Fontos haladásnak tekinthetjük, hogy sikerült a gelatine-os lapok érzékenységet fokozni, melyek a rendes nedves lapoknál ötszörte érzékenyebbek lettek, a

nélkül, hogy ez érzékenység a lapok tulajdonságának árthatott volna. Egyéb-ként a többoldalú tapasztalatok igazolták, hogy a száraz lapok érzékenysége aránya a nedvesekkel szemben, eddig sem volt határozott, mert ez a lapok tulajdonságától s a fény változó minőségétől függ. Különböző panaszok voltak ugyan a mi száraz lapjaink ellen s talán jogosak is, de az angol lemezek ép oly kevéssé hibátlanok, mint az itteniek.

A mi lapjaink hasznavehetőségét számos bizonyíték igazolta, s erre nézve csak az előttünk bemutatott képekre hivatkozom, ilyeket adott Obernetter, Kurtz, Prümm, Reichard, Fechner stb. melyek közt gyönyörű, pillanat alatt készült képek vannak. Különösen föl kell említenünk Hartmann azon interieur levételét oly világosságnál, melynél beállítani sem lehetett; Bräsickenek holdvilágnál készült másolatát és a Janssen-féle csillagról készült fényképet. Magától érthető, hogy ezen lapok kezelése is közöltetett. Részint a gyakorlat, részint az újabb gyarapodás által oda jutottunk, hogy mindig jobb és biztosabb eredményt mutathatunk be, s a lapok hibáit, melyeket a legóvatosabb készítésnél sem kerülhettünk ki eddig, értelmetlenekké tettük. Itt ott az emulsió készítéséhez is hozzáfogtak. Figyelemre méltó az is, hogy többféle recepthez jutottunk, melyek az erősítőkhöz és előidézéshez nyújtanak útmutatást. Ide tartozik a Jastrzembsky- és Stosch-féle eljárás, a lapoknak soda resp. aetzkalival való érzékenyítésének fokozása, mely elnökünk kísérletével is bebizonyult; úgy szintén egy, a körülményekhez képest nevezetes recept az erős gelatine-os negatívok gyöngítésére. Értekeztünk továbbá alkalmilag a kezelésnél előforduló hibákról és azok kikerüléséről. Nagyon kellemetlen körülmény a gelatine-os negatívok gyors elromlása, mert azoknak gondos állandósítása és kimosása nem mindig elégszerű. Többen azt is állították, hogy a már megvilágított lapoknál a vilá-

gosság hatása tovább is működik; de kölesönös megbeszélésünk az ellenkezőt bizonyította be. Többféle fényképezeti készüléket mutattak be nálunk, melyek a gel.-emulsió gyakorlativá tételére szolgálnak; így Martini sötét kamrába való lámpája, Braun emulsió szűrője, Beisgen mosógépje, Engel és Siegwart előidézéshöz való készülétei. A drága oxalsavas-kali előidézőt használták sokan s drágasága miatt igyekeztek a már használtat megjavítani. A gelatine lapok mindig érzékenyebbekké tétetvén, a sebes zárókra is kezd a figyelem fordulni. Ilyeket többen készítenek, így Dreesen, Pizzighelli, Petri, Liesegang, Guerry és Nickelsen. Nevezetes szerepe van itt az u. n. csapó lemeznek (Fallbrett); ezt a csapó deszkával készült sebes zárót Wight módosította. A mennyire az időt megmérni lehetett, a záró $\frac{1}{600}$ mpercz alatt csapódik le. Továbbá megismertettük Warnerke sensitometerjét is, melynek használata a száraz lapok érzékenységének megmérésénél fontos; de figyelmet érdemel Vogel photometerje is. A collodiumos gelatine elavúlnak látszik, mert csak néhány oldalról hallunk használatáról említést. Utazáshoz való apparátust (a gel.-emulsiós lapokhoz) Enjalbert mutatott be. — Nedves eljárásunk, az emulsiós lapok versenyének ellenére, keveset vesztett fontosságából és terjedéséből s így vitatkozásra alkalmat nem nyújtott. Épen így nem a chlor-ezüst és a positiv-képek készítése. Pigmentképekről majd semmit sem tudva, nem nyujthattak vitatkozásra alkalmat.

A photomechanikai eljárásokról (fénynyomat, fénymetszvény stb.) nem igen volt vitatkozásunk, mert azok részletes kezelés módjai jobbadán még titokban vannak; kivételelesen Gaillard adott róluk figyelemre méltó áttekintést; érdekesek még Prümm és Schaarwächter idevágó közleményei is a Woodbury-féle eljárás módosításáról, melyet stannotypie-nek neveztek el. Photomechanikai eljárással készült képeket

nyujtották még mutatványképen Dreesen, Hoffmann, Scamoni, Obernetter, Klic stb. Megemlíthetem még Grimmnek különösen érdekes mikroszkopiai dolgokról készített nagyításait. A nagyítások közt Anschützé és Schumacheré érdemel kiváló figyelmet. Láttunk továbbá Cellerier-féle eljárás szerint készült színes fényképeket, úgy látszik azonban, hogy ezek a Germeuil-Bonnaud-féle képekhez nagyon hasonlítanak. A fényképek alakjai csak egygyel szaporodtak s ez Tadema alakja, mely természetesen Amerikából jött be hozzánk. Az új objectumok közül megismertük Busch és Voigtländer Makart-objectumát, a Steinheil-féle antiplanetet, Voigtländer euryszkopját és Suter aplanatját. Egyéb használatra szánt eszközök közül a következők említhetők. Biegner retuch-asztala, Grosmannak copirozáshoz való fachtalonjait. Figyelemre méltók továbbá Grossmann művészileg készített növényei; a Schipping czégtől áruba bocsátott velencei és Mühlbruck-féle hátterek. Elfogadó terembe és kirakatba valók a Linde-féle moraständerek, Margot és Kade albumai.

A fényk. irodalom Eder tudományos tankönyveivel tetemesen szaporodott. A párizsi villamos kiállítást előnkünk a kereskedelmi miniszter megbízásából meglátogatta s arról érdekes jelentést tett, de itt szakunkba vágó dolgok nem voltak. Az Edison- és Schwan-féle fülő lámpák a kívánt célnak nem felelnek meg, mert fényük sárga színű s így nem használhatók. Érdekes előadások is voltak társulatunknál, egyik szólt az atelier-k üvegjeinek megsárgulásáról, másik a különféle üvegek alkalmazásáról, tálcázáról stb. Továbbá vitatkoztunk a nedves és száraz kezelés költségeiről, a gelatine-lapok megöntéséről, a gel. és collodiumképek lehuzásáról, a Schneider-féle eljárásról, mely szerint a képeket vékony chartonra le lehet huzni, a Jakobsen-féle majolika-mázról stb.

(Különösnek tetszik előttünk, hogy e jelentésben említés sincs téve a

photocheramikáról, s így igen valószínű, hogy a szép kezeléssel a német urak keveset, vagy épen nem is foglalkoztak. Ez pedig megrovást érdemel. Szerk.)

II.

Új higanycyan-erősítő

gyöngö gelatine-emulsió-negativokhoz.

Fényképészetünk terén a lankadatlan erővel működő Eder dr. az eléggé nem méltányolható gelatine-emulsió-féle eljárás körül a föntebb jelölt javítással érdemeinek halmazát egygyel ismét tetézte. Újabb javítása ime a következő:

A megerősítendő negativot gondos lemosás után felhígított higanychlorid-oldatba tesszük s addig hagyjuk benne, míg a kívánt erősséget megnyerte. A felhígított higanychloridot mi úgy készítettük, hogy 100 cem. vízben töményesített higanychloridot 150 cem. tiszta esővízzel elegyítettünk. Mihelyt a kívánt minőséggel megerősödött negativot jól kimostuk, olyan oldatba tesszük, mely a következőkből áll:

5 rész cyankalium, $2\frac{1}{2}$ rész jodkalium, $2\frac{1}{2}$ rész higanychlorid és 1000 r. tiszta esővíz. Ebben az oldatban a negativ — a higanyjodür fejlődésével — először sárgás leond és puhának látszik; továbbra is benne hagyván, színe lassanként sötétbarnává változik és fölötte nagy erősséget nyer, és pedig a higanyjodür fokunkint való és lassu változásával, melyet a cyankalium másodrendü hatása idéz elő. Ilyen állapotjában a negativ nagyon tömött; a melyik előbb gyöngö vala kitünően szép, a kevésbbé gyöngö pedig nagyon erős és kemény. Ezek a színváltozások azonban negativunkon nagyon lassan következnek be, melynélfogva könnyen ellenörködhetünk felettük. A negativ ebben a második stadiumában ha igen erős és kemény, akkor a cyanfürdőben tovább kell hagynunk. Így fölötte nagy tömötségből mindinkább veszt és világosabb barnaszínü lesz, a nélkül, hogy rajta az árnyéklatok legfinomabb részei megtámadtatnának. Arra, hogy a negativ kellő

minőséget nyerhessen, 2—3 perczig való fürösztés elégséges. Ez az erősítő és esetleg gyöngítő, mindennemü negativhoz alkalmas, tehát a nedves eljárással készültekhez is.

Ebben a cyanfürdőben az olyan negativokat is meggyöngíthetjük jó sikerrel, melyek előidézés közben felette megerősödtek és ez nagy előny. Az ilyen negativok $\frac{1}{2}$ vagy 1 óra alatt gyengülnek meg a fürdőben; de mindamellet, hogy ily lassan történik a változás, jó, sőt szükséges, hogy a fürdőt — erre a célra — még egy annyi tiszta esővízzel hígítsuk fel; ezzel azt nyerjük, hogy a művelet sokkal rendszeresebben megy végbe. Ha pedig az az eset fordulna elő, hogy így negativunk sokkal gyöngébbé válnék, akkor a föntebb közölt eljárás szerint ismét megerősíthetjük. (A „Phot. Corresp.” 228-ik száma után kísértettük ezeket meg és jóknak is találtuk.)“

KÉT ÚJ FÉNYKÉPÉSZETI TALÁLMÁNY.

I.

A fényképező puská.

(Folytatás és vége.)

Muybridge szintén készített pillanat alatt, fényképező készüléket, mely az állatok és emberek mozgásának megörökítésére igen alkalmas, de a madarak repülésének levételéhez nem használható. Marey gépe most e nagy haladást is lehetővé teszi, s bizonyos, hogy e találmány az első lépés arra, hogy a madarak repülésének módját alaposan megismerjük s ki tudja, így talán nem is fog befejeztetni évszázunk a nélkül, hogy az Ikarus kora óta oly sok regében és költői ábrándban előforduló repülés megvalósulásához közelebb ne jutnánk!

A „V. U.” e czikket hat csinos képecskével illusztrálja, ezek egyike mutatja a fényképeket az üveglapon, másika az állást, melyben a fényképező leveszi a repülő madarat, a harmadik

a gép részeit, a negyedik a fényképező puská rajzát adja, a többi pedig a repülő madarak körrajzait tünteti elő.

II.

Árnyékképek fényképészeti úton készítve.

Stummann E. fényképésztől Lodzból (Németországban) egy felhívás-szerű értesítést vettünk, melyben tudunkra adja, hogy az úgy nevezett árnyékképek készítésének módját feltalálta. Elmondja, hogy az árnyékképek készítése nem új eszme, mert már 1757-ben Párisban mutattak föl ilyeneket, csak hogy ezek nem fényképészeti úton készültek. Évszázunk elején nagyban kezdették ezeket fölkarolni s azóta szépirodalmi, ismeretterjesztő és képes ifjúsági lapok gyakran adnak efféléket, de ezek még ma is rendszeren fa- vagy rézmetszetek. Nem is közelítették meg e képek a természetet annyira, mint azt a fényképeknél tapasztaljuk, hanem jobban csak a phantasia szüleményei voltak. Neki sikerült közelebről az úgy nevezett „silhouettographia“-t föltalálni, melynek segítségével kitünő szépségű árnyékképeket lehet pillanat alatt fényképészeti úton előállítani. Az ő találmánya szerint készült képek hűek a természethez, s mint ilyenek a képes szépirodalmi lapoknak, gyermekek játékszobáinak ékes diszei lehetnek; készítésük kevés fáradsággal jár és mégis gyönyörködtet.

Ennyit mond bevezetésül Stummann fényképész s azután következik a szokásos „honorarium“ s az elmaradhatatlan „kötelezvény.“ Ingyen nem kívánhatja senki e találmányt (mert ki tudja hány évtizen keresztül törte a fejét szegény németünk!), azért ezennel tudomásukra hozza az érdekelteknak, hogy eladja megbecsülhetetlen és páratlan nevezetességű találmányát a következő föltételek mellett:

1. Közölni fogja a vevővel az eljárás, melynek segítségével árnyékképeket fényképészeti úton lehet előállítani, vagyis eladja titkát.

2. Köteles a vevő neki honorarium fejében 12 frtot (20 markot) fizetni azonnal, vagy pedig kötelezvényt adni arról, hogy a vétel napjától számítandó három hónap alatt ezt lefizeti. És végre

3. Becsületszavát adja a vevő, hogy csakis ő fogja e találmányt használni, csakis a maga műtermében s hogy ezt senkivel nem közli.

A 12 frt. vagy esetleg adóslevél s a kötelezvény rendes és törvényes formulák szerint kiállítva hozzá küldendő Lodzba s ekkor közölni fogja a titkot. Eddig az irás! Végül mutatvány képen egy kis árnyékképet mellékel tudósításához, mely találmánya szerint készült.

Nagyon sajnáljuk Stummann urat, hogy annyi fejtörést és talán tetemes áldozatba kerülő kísérletet fordított a kérdéses képeknek fényképészeti úton való előállítására, illetve a készítés módjának föltalálására. Mi már régen tudjuk ezt s ha valaki ért a fényképek készítéséhez, maga is kitalálhatja a módját a nélkül, hogy Stummann urat terhelné alkalmatlan tudakozódásával. Járjon el bármely olvasónk tanácsunk szerint pontosan s meg fogja látni, hogy nagyon könnyen készíthet efféle képet 12 frt. kidobása nélkül, csak legyen egy kis ügyessége.

Háttér gyanánt szép hófehér szövetet vagy papírt feszítsünk ki, ez elé állítsuk vagy ültessük a leveendő személyt tetszés szerinti positurában. Arra azonban lehetőleg ügyeljünk, hogy az alaknak a fehér háttér felé fordított része éles világításban legyen. Most lefényképezzük az illetőt. A háttér fehér lévén, az egész alak nagyon szép körvonalokban fog lapunkon feltűnni, ha azt előidézünk. A lap megszáradása után következik a nagy titok. Éles, hegyes késsel, vagy más éles szerszámmal lemezünkről levakarjuk az egész alak bőrözetét; de rendkívül ügyeljünk, nehogy többet vakarjunk le, mint a meddig a levett személy körvonalai terjednek. Különösen az arcznál legyünk

óvatosak, hogy a szempillák, száj, orr stb. ne veszítsenek egy hajszálnyit se természetes formájukból, mert ez esetben fölismerhetetlen lenne alakunk, a mire pedig St. nr nagy súlyt fektet. Ha egyszerre nem sikerülne a kísérlet, folytassuk addig, míg végre gyakorlottságot szerzünk s a lemezek bőrözetének levakarása könnyúséggel megy végbe. Az árnyékképek készítéséhez így alkalmassá tett üvegről azután kopirozhatunk a mennyt tetszik a nélkül, hogy más valami lényeges utasításra szorulnánk. A háttér fehér lévén, alakunk olyan feketén fog előtűnni, mintha valamely kéményseprőt látnánk magunk előtt teljes ördögi színében.

Talán szükségtelen is mondanunk, hogy ily módon a legesodálatosabb formájú torzképeket, furcsa állású emberalakokat, sárkányokat, ördögöket, ezekre szarvakat stb. lehet készíteni, mert mindez csak attól függ, hogy mennyit vakarunk le üveglapunk bőrözetéből.

Igaza van tehát St. urnak, hogy az efféle képek készítése a gyermekeknek nagyon kellemes mulatság, a nagyoknak pedig szórakozás, de abban nincs igaza, hogy e találmányért a 12 frt. igen csekély honorarium!

A kinek sok fölös pénze van, ám vegye meg e titkot, de vigyázzon, mert ma már gyakran szoktak zsákban macskát árulni!.....

Szemelvény

a hozzánk intézett levelekből.

Ha minden számunkban megnyitnók is e rovatot, bőven volna bele való anyagunk, mert számos olyan levelet kapunk, melyek érdekelnék olvasóinkat is, csak hogy ezek közlését a tér nem engedi, s így most is a lehető leg-rövidebben idézünk néhány levélből.

Ifj. V á n c z a Mihály hirlapíró, kinek csinos tárczacikkeit bizonyosan ismerik többen olvasóink közül, egy rendkívül magvas tartalmu levelet írt

hozzánk mint műkedvelő; ime néhány sor belőle: „Kezdetől fogva a legnagyobb érdeklődéssel voltam b. lapja iránt, s látom, hogy minő fontos hivatása van e közlőnynek. Igen, mert eddig csak a külföld által nyújtott munkák olvasására voltunk utalva, de most már van lapunk, melyre büszkén elmondhatjuk: ez a miénk! Vajha megérlelné a közel jövő azt az eszmét is, hogy nekünk magyar műkedvelőknek és fényképészeknek egy csoportba lehetne tömörülni, egyesületet alakítani és nem szorulni e tekintetben sem a külföld fitymáló kegyére. De e tekintetben azoknak kellene legelől járni, a kik ott élnek a fővárosban, tehát a budapesti fényképészeknek, nekik kellene ápolni a hazai iparművészet ez ágának teljes felvirágzását, nekik kellene elől hordani a zászlót, de nem úgy a mint eddig tették. Remélem is, hogy bátor sikra szállása érdekünkben nem fog hatás nélkül maradni; nem hiszem, hogy a magyar feledje a magyar érdekeket.“ S a többi.

V ö r ö s Kálmán fényképész egy hazafias szellemű levélben fejti ki nézeteit főleg a budapesti fényk. viszonyokra vonatkozólag. Rajzolja az ott uralkodó szellemet, a nemzetiségi széles elválasztottságát, és maró gunnyal szól azok ellen, kik segédjeiket oktatni nem akarják, nehogy ezek elárulják féltékenyen őrzött titkaikat. E levél rendkívül fontos, tartalmának bővebb tárgyalását azonban máskorra hagyjuk.

L a k a t o s Gyula egy terjedelmes levélben a segédek ügyéről értekezik és vázolja helyzetüket lapunkkal szemben, melyből gondos olvasgatás után nagyon sokat tanulhatnak. Ha pedig a mesterek is vezetőjükké lesznek, oktatják és tanítgatják őket a helyett, hogy félnének tőlük, lassankint értelmes munkásokká lehetnek s tudományuknak senki más, mint maguk a munkaadók vehetik a legtöbb hasznát.

H. P. arról elmélkedik, ha vajjon nem lehetne-e a budapesti segédekben annyi társulati hajlam, hogy egy olyan

kis körű szövetkezetet alakíthassanak mint pl. a nyomdász-segédék vagy a pinczerek? miért nem szerveznek maguk közt egy kis testületet? Különbön megjegyzi, hogy ilyet csak akkor remélhetünk, ha a mesterek is jó példával fognak elől járni.

Meg kell emlékeznünk Rottman Farkas békési derék fényképészünk magvas leveléről is, melyet így kezd: „B. lapja legutóbbi számában az „aeternat“-ról szóló cikkben meg nem érthető vegyi folyamatokat találtam,*) és ez már is nagy ellentétben áll Rupprecht ur azon nézetével, hogy inkább a rajzot és füstést tanulja a fényképész mint a chemiát! Hogyan? Tanító lenni és olvasni nem tudni? Van bár a dologban igen sok igaz, mert láttam nem nagyon csinos nők fényképeit angyali szépségüekké téve és ezek a nem kifejlett izléstü publikumnak tet-szenek is, de nem az a fényképészet feladata, hanem a jó fényképész tanulja ismerni a physikát és chemiát, hogy jó negatívot tudjon előállítani s ekkor 99 százalék készen van, a még hiányzó 1 százalékot a közönséges retouche is megadja. Tudjuk igen jól, hogy egy „en face“ világítás mily „holdarczokat“ és egy kissé erősebb „felső fény“ mily borzadalmas bikaszemet és nyakat reprodukál!“ s a többi; szóval Rottman ur abbéli nézetének ad kifejezést, hogy a chemia tudását minden tekintetben eléje teszi a rajzolásnak, Rupprecht ur pedig éppen a rajzra fektette a fősúlyt. Mi majd később adjuk elő nézeteinket ide vonatkozólag, egyelőre csak ezt mondjuk: Az olyan fényképész, ki tud kitűnően rajzolni, de nem érti a vegy-tant, hasonlít az olyan molnárhoz, ki-nek nincs vize, de van malma. Az el-lenben, ki jártas a chemiában, de nem tud rajzolni, molnár vízzel, malom nél-kül. A ki érti a chemiát, rajzolni is tud, az olyan molnár, kinek vize is,

malma is van. A jó bánásmód azután szerez örölni valót is!

Rottmann ur különben, a mint alább olvasható, kérésünkre bővebben kifejté nézeteit.

Rajz, festés vagy chemia?

Elmofuttatás.

Emlékezem egy német lapra, melyben így szól valaki: egy kis vegytani tudomány egészíti ki az embert; s mivel a fényképész ember, tehát szükséges, hogy jó vegyész legyen. Mielőtt azonban ezt okadatolnám, vessünk egy rövidke pillantást arra a tanácsra, mely szerint a fényképész tanulmányait a különféle társaságok köréből meritse, melyekben az egyes arczoknak változatait s ezek világítását megfigyelheti. De vajjon hát létezik-e csak egy arcz is valamely szobában a nap vagy a lámpa fény világításánál, mely a fényképészet követelményeinek meg tudna felelni? Vajmi kevesen találkoznának, kik egy ily módon megvilágított kép-pel meg lennének elégedve, mert hisz még a jól rendezett és czélszerű vilá-gítással ellátott teremben is mily ná-héz a közönség változó izlésének mee-felelni. Az említett világítást legföljeb-g a genre-képfestő használhatná, de b fényképész annál kevésbbé, mert tudjuka hogy egy kis erősebb „schlagschatten“ a fényképen milyen ellenkező hatással, van. A kissé felülről világított kép a helyett, hogy a szemlélőre kellemes benyomással lenne, egész ellentétesen borzadályt okoz.

Nézetem szerint annak, kiből egy kis tehetség van s a ki gyakorló fény-képész gyanánt akar szerepelni — nem szabad idealizálni! Tudja pl. azt, hogy, a kerek arczot ne vegye „en face“ e a soványt és pofacsontost ellenben ne vegye háromnegyed profilban s töb- efféle „stereotyp“ dolgokat, mert hi, szen csak „stereotyp“ az efféle mind mivel el sem lehet képzelni, hogy miu- den levételt más-más combináció sze-

*) Az érthetelenséget okozó sajtóhibák kija-vítása a „Vegyesek“ közt olvasható.

rint készítsen valaki. A fődolog az, hogy ne idealizáljon, s e tekintetben a legkevesebbet hajtson a közönségre. Hányszor történhetett a collega urakkal, hogy egy-egy kisasszony ábrándosan, felfordított szemekkel, melancolikusan félrehajtott fejecskével akarta volna magát a képen is érdekessé tenni, mert hiszen hányszor esküdtek neki, hogy szemei elhomályosítják még-még a napot is! De ő éppen úgy, mint az esküvő lovag ugyan csatlakozának; még jobban az olyan fényképész, ki az efféle beteges nézetet ápolva így vette le a kisasszonyt!

Láttam nem régiben egy utazó fényképészt, ki egy közönséges polgári nőt akart volna levenni. A szegény ember rettentő módon bajlódott, igen úgy van, bajlódott! Levételi helye hagyományos rossz szokás szerint egyenesen északnak állott, ez még nem volna olyan igen nagy baj; de hja! nem volt ám Jozsue, hogy a napnak parancsolhatott volna, mert ez bizony sanszene lövelte sugarait az átellenes fehér falra s a méz elég gorombán a kisasszony szemébe. Emberünk mindennek ellenére jó képet akart készíteni, még pedig idealistát, mert derekát egy fehér fátyollal övezte körül, hogy a képen úgy tűnjék elő, mint a „tejbe esett légy“, vagy uram bocsá' azt akarnám mondani, mint egy fehér felhőben lebegő „Iris“! (Háhalstennek, jóvá tettem botlásomat!)

Rimánkodik az istenadta: kérem alássan, kezeit csókolom! csak 4—5 mpertez, méltóztassék nyugodtan lenni és szemeit bátran kinyitni! S így ment ez tovább, míg elvégre tudja az ég hányadik negatív készítését a kisasszony be nem várva, bekiáltolt a sötétben babrálóhoz: „Csak tessék elkészíteni akármilyen.“ — A kép el is készült s eltekintve a rajta levő botrányos fényképészeti hibákat, a fehér fátyollal kinevették, amint méltó is volt erre.

Nemde czélszerűbb physikát és chemiát tanulni, mint ábrándosság után

kapkodni és kudarcot vallani, mert ha az elsőt tudjuk azt is kell tudnunk, hogy a naptól világított fekete bársony még mindig világosabb, mint pl. a holdtól világított fehér papír; továbbá, hogy a fehér test fehér fényt, a kék kék fényt reflectál, s mindig megfelelően a visszaverődő, s a beeső szögnek. Sokan emlegetik a reflexet, de vajmi kevesen tudják, hogy mi az. Mi az „astigmatismus“, miféle madár az a „spectrum“, bár elég czifra, hát még a „spectral-analysis“?

Ilyen dolgok felsorolásának vége-hossza nem lenne, s a mely fényképész a physika-chemiának nem érti azon elemeit, melyeken működése alapszik, az elé bőrkötény való s neveztesse magát „meisztram“-nak!

A cursuson megbukott egyszeri gyógyszerész is úgy okoskodott: minek nekem tudni, hogy ez vagy amaz a praeparatum hogyan készül, hiszen azokat készen is megkapom!? „Igaz, mondám, a csizmadia sem tudja, vagy tán ön sem, hogy a bőr egy oldhatatlan összeköttetése az enyvnek és taninnak s ő mégis el tudja készíteni, ön meg elnyúni a lábbelit!“ ...

Miért ne tudjon egy fényképész számot adni arról, hogy mi történik a jodsós-collodiummal bevont lappal, ha azt az ezüstbe mártjuk? Miért ne tudná, hogy az aranyfürdőbe mártott papíron, mi megy végbe? „Bizzuk ezt az okosakra!“ — hangzik a válasz; de ha mindenki ezt mondaná, úgy nehezen fényképeznénk most egy harminczad másodpercz alatt! Sőt ki kellene küszöbölünk a sok munkakerülő mesterlegényt, a sok kontár fényképészt, már csak azért is, hogy a tudományosan képzett embert kellően lehessen jutalmazni és megbecsülni.

Nézetem szerint nem is kellene a fényképészekkel annyira elárasztani az országot, mert sohasem szabad elfelejtenünk, hogy a fényképészet a legnagyobb fényűzés, melyre csak akkor jut, ha fölös pénze van valakinek, s ezt tapasztaltam is sokszor.

Sőt féltékenyen kellene örködnünk, hogy a fényképészek nagyon el ne szaporodjanak. Egy példa elég lesz arra, hogy állításom igazolva legyen. Lakó városomnak 24000-nyi lakossága van, egy másiknak 26000, egy harmadiknak 36000, én ezeket s még néhány 10000 lélekkel bíró várost évenként be szoktam utazni, de a jövedelem legszerényebb igényeimet sem elégíti ki. Ha minden tü- és gyalukerülő mesterlegény fényképész lenne, végre is annyira elszaporodnánk, hogy minden falunak meglennének a maga fényképészei, kik vasárnaponkint három db. ezüstpiczuláért csinálnának három képet s egymással versenyezve még azt is megtennék, hogy háromféle állásban vennék le az illetőt. Ismerek egy nagyobb várost, mely a megye székhelye is, ahol csak egy üveges a fényképész és mégis megél. Azon kérdésemre, hogy miként történhetik ez, így felelt: „Ugy, hogy sohasem vettem föl tanoncot, ki azután üvegkereskedést nyitott volna mellettem!“ ... Eddig sem voltak fényképészeti szakiskolák nálunk, honnan kerültek hát elő a jó fényképészek? Megmondja kitűnő költőnk Madách: „A kiben isteni szikra van, az fősteni és faragui fog!“ ...

Egy igen tisztelt collegánk azon sóhajtozik, hogy miért nincs egyesületünk? holott a pincéreknek is van. Ugy ám, de a pincérek sincsenek úgy elszórva mint mi, s elvégre üres padoknak ki tartana előadást? ... Nekem van egy ábrándos eszmém: Fényképészeti congressusra hívni össze időközönként egész Európa fényképészeit. Célja az összejövetelnek ez lenne: Ha valaki egy javítást vagy újat fődöz fel, azt méltányosan jutalmazni és a találmányt nyilvánosságra hozni. Az nem elég, hogy meghalljuk a felfödözést, mert csak néhány év múlva ismerhetjük azt meg. Így végét szakitanánk a gyakori „Geheimniss-Krämerei“-nak is. Ábrándos ez eszme, de nem annyira, hogy kivihetetlen lenne.

ROTTMANN FARKAS.

Megnyitó beszéd.

Veress Ferenczről.

(Folytatás.)

Mindezen fáradozásaikért méltó jutalmat tőlünk nem nyerhetnek, hanem igenis önmagukban, nemes öntudjukban lelik, kell hogy leljék meg a legfőbb jutalmat. Boldog az a nemzet, melynek sok ily érzelmű tanítója van, mert annak a népnek élete kiszámíthatatlan ideig van biztosítva. Egy nemzetnek életét pedig szilárd alapra a mezei gazdaság, ipar és művészet fektetheti. A mely ország talajában, habár Belgiumnál kisebb volna is, e három ágú törzs gyökeret vevén kiterjeszthette terebélyes koronáját, az alatta hangya-szorgalommal munkáló erkölcsös népet külveszély sohasem érheti. Mig ezek nélkül habár óriásokból állana is valamely nép, a művelt nemzetek törzsfajáról mint romlott gyümölcs lehull és elenyészik. Érezhetjük, ha mi meg nem érhetjük is azon időnek közeledtét, midőn az egymásra úszított népek minden igaz ok nélkül támadt véres harcok helyett a mindennemű iparral állunk egymással szemben a verseny térére. Itt azután a gyilkoló fegyverek eget rázó robaja helyett a műszerek zaja, a munkás méhek buzdító zsongása hallható, s mig a háboru népeket irtva országokat rombol le és keserű könnyekre fakaszt: addig a munka magasztost és szépet teremt, s a bánat könnyei helyett csillogó öröm-könnyeket csal ki szemünkből. A mezei gazdaság, ipar és művészet, a népek e három boldogító fontartójának életös és kifogyhatatlan kútfeje általában véve a természettudomány. Vessünk habár csak futólag is egy pillantást a legműveltebb államokra s meg fogunk győződni arról, hogy mig eleinte áldozatra kész egyes egyének törtek útat a tovább haladásra egész öntudatlanul, például az alchymisták: addig most ezerek dolgoznak öntudatosan a fokozott haladás előmozdítására. Az így fölgazdagodott ipar, művészet s a többi művelődést jelző nevezetes és szép viv-

mány, hogy a tudományoktól kapott kölcsönt visszaadhassa, vagyis hogy fokozottabb előre haladást nyerjen: még egyes gyakorlati tudományoknak is több és több egyetemet állít föl. Ime ott van Anglia, e tekintetben követésre méltó ország, ennek ipara hatalmas lendületet ad az egész földnek, virágzó kereskedésére az egész világ ujjal mutat rá. De látszik is e tartományon az ipar és kereskedés élesztő befolyása, az állam vagyonos, nem is kiméli a költséget akkor, midőn a tudományok pártolásáról van szó, nem szűkmarkoskodik azon esetben, ha valamely intézetnek felállítása által művelő hatást remél tenni. Így vette a kormány Angliában kezébe a fényképészetet a mennyiben t. i. kizárólag erre a célra egyetemet állított fel Londonban négy évi tanfolyammal.

Mennyire távol vagyunk mi még azon időtől, midőn az ipar és tudományok érdekében ennyit tehetünk, mert arra, hogy mostanában a meglévőkhön kívül több egyetemet s azok közt általános műiparit állithassunk, nagyon de nagyon szegények vagyunk. Jelenben nálunk csak az a feladat, hogy meglévő egyetemeinken a legtehetségesebb szakférfiakat alkalmazzuk, hogy ezek tanulván a bennök személyesített szaktudományok arra az időre megerősödhesseken, midőn nemzetünk meggazdagodásával felállított szaktudományi és ipartudományi egyetemekben méltán megillető helyöket elfoglalhatják.

Vajjon egyetemünk természettudományi karának nem ilyenekhez hasonló gondolatai lehettek-e midőn kebelében a fénykép-műtudomány előadhatására teljes készséggel helyét engedett? E tett, bármiféle indító okai voltak is, magában véve nagyon szép, s a karnak legelőször is én mondom forró köszönetet a fényképműtudomány nevében, melynek egész életemben buzgó híve és pártolója voltam. Lesznek azonban sokan, kik ez új szaktudományt jónak, szépnak és elkerülhetetlennek látván égő vágygál, valódi tudományra irányuló szomjjal igyekeznek elsa-

játítani; lesznek sokan, kik az alkalmat megragadják és gyarapítani fogják e tudományágban már megszerzett ismereteket; lesznek talán olyanok is, kik azért fogják egyetemünket fölkeresni, hogy a fényképészetet mint egy kereset-forrásra segítő módot sajátítsák el; s végül bizonyosan akadni fognak olyan tehetős műkedvelők is, kik a tudományokat a bennök levő szépségért kedvelik s azokra sokat áldozhatnak, mely tettök által nem csak maguknak szereznek kellemes élvezetet, hanem a közjónak is használnak. Mindezen különböző célból tanulni akarók köszönete lesz majd a természettudományi karnak jelen tetteért a legméltóbb jutalom.

A midőn így a kar a fényképészetet tudományos vizsgálódás tárgyivá tette, éppen helyén találok nálunk ama sokaktól emlegetett, de még soha senkitől meg nem vitatott kérdést föltenni, hogy a fényképészet rangfokozat szerint hová sorozható? a tudományokhoz-e? a művészethez? vagy pedig csak a közönséges iparhoz?

A föltett kérdés nagyon kényes természetű s ha ezt jobbra vagy balra eldönteni óhajtjuk, vagy éppen megállapítani akarjuk, mellőznünk kell minden közeli érdeket, tisztán a kritikai állásponthez kell támaszkodnunk és ehhez mereven ragaszkodnunk a nélkül azonban, hogy túl mennünk az általunk már eleve szigorúan kijelölt határokon, határozott álláspontot kell elfoglalnunk és láncszerű következtetéssel okadtolnunk azt, a mit eredményképen a vizsgálódás után megállapítottunk. Biztos alapokon kell nyugodni a kihozott igazságnak, hogy annak valódisága mellett mindenkor kardoskodhassunk.

Ugy találjuk e téren is a vélemények elágazását mint a többi iparágak vagy tudományok alapján nyugvó műveletek körül. Rendesen két főtáborra szokott oszlani a kritizáló csoport: egyik pozitív, másik negatív feleletet ad, de e kettő közt ott van a semleges párt is, mely óvakodik a határozott válaszas adásától.

Ilyféle viszonyok és műveletek megítélésénél nem tévedek, sőt tapasztalásból beszélek ha azt mondom, hogy az ugynevezett czim- és rangkórság nagy és hatalmas befolyással van. Az egyszerű iparos ma már nagyon sokszor szégyenli, ha ősi czimén szólítják meg, ma már veszededik nála a mód — a mint a közmondás tartja — és modern, szebben hangzó elnevezést akar adni mesterségének: a csizmadia ma lábtyüművész, a muzsikus cigány hangász és hangművész s így tovább; már most ha így áll a dolog mit mondjunk fölvetett kérdésünkre nézve? talán utánuk mondjuk mi is okadatolás nélkül, hogy a photographus is művész? de ha a csizmadia a művész nevet nyeri jelzőül, akkor az ihletett költő mi-csoda? talán csak nem rimgyártó?! Ez a rákfene, ez a czimkórság azután annál jobban beevődik a nemzetek életébe, minél inkább szegények, igen úgy van, mert ilyen rongyokkal akarjuk eltakarni mi magunk által szerzett szegénységünket. Szeretjük magunkat 1—2 fokkal magasabb rangoknak tekinteni mások által s ilyen esetben hogyan lehetne azután megbízható itéletünk, ha egyszer meg van vesztegetve a hiúság által? Ez pedig ma így van nálunk s talán az egész földkerekségén; az a civilizizált kor büne, hogy szeretünk többnek látszani mint a milyenek vagyunk. Egy laicus ember, ki talán megharagudott a fényképészre azért, mert kissé hibás képet kapott, elnevezi a fényképészetet legegyszerűbb mesterségnek, iparnak, melynek elsajátításához nem kell egyéb, mint egy kis kézi ügyesség, kellő figyelem, utánzó tehetőség, hogy mint a mester állította a levételre várókat az apparatus elé, a tanuló is hasonlóképp cselekedjék, no meg azután kell egy kevés rajzoló tehetség is. Ez a laicus ember véleménye. Nem is érti a dolgot egész világosan, de meg nem is akarja élesen elválasztani a fényképezéshez szükséges elméleti tudást a gyakorlatitól; így bizonyára nagyon ingatag talajon fog nyugodni itélete, a miért nem is fogadhatjuk el.

Most lássuk néhány vonásban azt, hogy mennyiben sorolhatjuk a fényképészetet a tudományok körébe?

Legközönségesebb meghatározás szerint a tudomány nem más, mint olyan ismeretek összege, melyekben az észrevétel rendszeren az okoskodásunk által bővített ki, vagy más szavakkal a tudomány olyan közönséges ismeretek összege, melyek tökéletesebb kiadást nyertek. És a fényképészet megtanulása, értése kíván ilyen tökéletesebbé tett közönséges ismereteket. Az nagyon mindennapi dolog, hogy a nap sugarainak kitett, általában világosra helyezett tárgyak színeikben változást szenvednek kisebb-nagyobb mértékben alkotó részeik mineműségéhez mérve. De hogy a napsugarak által milyen anyagok érintetnek legjobban, minő vegyszerek azok, melyek érzékenységüknél fogva leginkább elfogadják a fény hatását, hogyan lehet ezeket a világosság iránt fogékonyabbakká tenni stb. stb. mind oly elodázhatatlan kérdések, melyek egy-egy sarkpontjai a fényképezésnek s a melyekre csak a természettudományi ismeretek segítségével adhatunk helyes feleletet.

A fényképész, ha alaposan és az egyes műveletek teljes átértésével, tehát öntudatosan akar dolgozni, ismerje az optika minden fordulatát, a színváltozások törvényeit, ismereteket bőven szeressen magának a vegytanból, főleg pedig azon szerekre vonatkozólag, melyek működésénél elkerülhetlenül szükségesek; a melyeket a photochemia tárgyal.

Ha így áll a dolog, akkor méltó joggal vehetjük fel a fényképészetet a tudományok körébe.

Hátra van még uraim eldöntése annak, hogy lehet-e művészet a fényképészet?

Előve is ki kell jelentenem azt, hogy e kérdésre csak azon esetben adhatunk kielégítő teleletet, ha tisztában vagyunk azzal, hogy hát tulajdonképpen mit is nevezünk és nevezhetünk mi művészetnek?

(Folyt. köv.)

TÁRGZA.

Fényképészeti álmokképek.

Veress Ferencztől.

Midőn egy fényképészeti üzlet 1853-tól kezdve áll fenn, mint a miénk is, könnyen elgondolható, hogy nagyon sok oly fényképészeti eszköznek kell összegyűlni, melyeket haladás útján a náluk sokszor csak tetsző jobbak szorítván le a pályaterről jutnak hiába, a padlásra fel, a megsemmisülés helyére akkor, ha nem gondoljuk meg azt, hogy „nincs oly kiszolgált eszköz, melynek valamikor még hasznát ne tudnók venni.“ Jó tehát azokat gondosan elrakosgatni, s midőn időnként tisztogatva meg-megvizsgálgatjuk, nem egyszer akad egy-egy olyan darab kezünkbe, melyet kevés változtatással vagy javítással ismét használatba vehetünk.

Havakkal ezelőtt ily szándékkal mentem lomtáromba fel, hol különféle fényképező gépek, sötét látszékrenyek, különbönl különböző tulajdonságu üveg-lencsékkel emelkednek ki a sok elkopott gazetták, másoló sajtók, képkerek, törött lábu stativok, előcskult, különböző butordarabok füstött hátterek közül.

A sok tisztogatás és rakosgatás közben elfáradva egy mellettem levő csonka lábu karosszékbe pihenni ültem le, midőn hol egyik, hol másik tárgyra pillantva sok egyes vig vagy szomorú eset villant meg emlékezetemben, melyek használatuk közben keletkeztek a mind jobbnak vélt, régen mult időben. — Felvidultam vagy mélyen elszomorodtam. Egy a negyvenes években Weibeltől már nagyon előcskult fényképező gépen akadt meg tekintetem. Ez vala az első apparatusom, melyet az én édes jó anyám sok nélkülözés között megtakarított filléreivel vett hő vágyom teljesítésére midőn tizennyolcz éves valék. E gépben hívém összeponatosulva

minden reményemet és jövőmet — s nem is hiában. A hőn szerető arája mosolygó képében nem gyönyörködhetik jobban, mint én akkor apparatusomban; nagyon, de nagyon szerettem, és ha csak egy valamire való képet állíthattam is elő vele nagy küzdelmek között: gyöngéden ölelve csókolgattam mint a tulboldogságában áradozó fiatal atya újon szült gyermeke mellett a kedves anyát... És az egykor imádtott kedves most minden részében benuulva, mocsoktól, portól ellepve, többé nem becsülve áll ott elhagyottan... Szántam apparatusomat, busultam a számtalan olyanok sorsán, kiknek élete az övéhez hasonló. Aztán elhatároztam, hogy hajdan kedves gépemet teljesen helyrehozom, s vele a legújabb eljárás szerént pillanatnyi idő alatt fényképeket készítek. E közben szokatlan bágyadság vett rajtam erőt és elszenderedtem. Ekkor a különböző eszközök nem kis meglepetésemre mozgásba jöven halkan beszélni kezdtek:

— Ugyan legyen egy kis ember-sége s távozzék tőlünk! — ugymond többek közt egyik gazetta a rátámaszkodó másoló sajtóhoz.

— Hát ugyan miért kedves nagysád? — kérdi ez meghökkenve.

— Kiállhatatlan büzt terjesztve nehezedik ránk, azért lóduljon innen jószerével, mig stativunkat nem hívom segítségül.

— No, no! csak ne oly fölötté fennhéjázólag! ugy mond féltréfásan a sajtó — hiszen velem együtt kegyed is már elkopott jószág s még sem tanult meg türelmesnek lenni? Hát azt gondolja, hogy a kegyedből kiáramló aetheralkohol-büz nekem talán valami nagyon kedves lehet? nekem? ki a romlott tojásféhez kellemes illatához szoktam?

— Hahaha! halljátok testvérek mit mond ez a balga?... Hogy a kötös-tojásbüz neki kellemes illat! hahaha! — nevetve közbe szólt a gazetta.

— Hogy én vagy kegyed-e balga, majd e tisztos közönség ítéli meg, ugymond a sajtó elkomorodva. Ha már

éppen oly fenn hordja orrát nagysád, tudnia kellene azt a régi közmondást: A szokás természetté válik. Kegyed tizezernél több aetheralkoholos érzékeny lapot segítvén megvilágítani, annak bűzével lassan impregnálódott, tehát megszokta s természetévé vált... Bennemszázezernél több pozitív-kép nyomtatott tojásfehéres argentum chloratumos papirosra s azért nekem ama fojtó gáz oly kellemes, mint kegyednek az aetheralkohol, de melyért én azonban még sem zugalódom, hanem békével türom a mit a sors csirázó magvam óta rám mért.

Itt a gazettákkal a többi faesz-közök is nagyot sóhajtának, az én szé-kem pedig akkorát, hogy ugyancsak jól meglódtam belé.

— Tehetek-e róla, hogy alkalmatlan vagyok közelében? hiszen ha rajtam állana kiméletlen felszólítása előtt már odébb ténferegtem volna, de mozgásra, azaz helyváltoztatásra ugy nincs hatalmunk, mint zöldelő korunkban nem vala, azért a stativot is hiában hívná segítségül, annak is ott kell maradnia, hová úrunk tenni jönnek látta, ezt pedig kegyed is tudja, tehát miért mégis oly türelmetlen? Tudhatja kegyed asszonyom azt is, hogy a természetben a mi egyiknek kellemes, ugyanaz másnak ritkán nem alkalmas, sőt gyakran még ártalmas is... Az én átható éles illatom, mely kegyednek kiállhatatlan, az élő növényvilágnak — nem mint nekem — csak kellemes, hanem éltető is; míg a kegyeteké rájuk halálos is lehet nagy mennyiségben; hát az midőn kegyed még zöldellet — már oly rég vala és annyira elfelejtette, hogy az ósanyáktól nyert tulajdonságát is önkénytelenül megtagadhatta? De ne vegye zokon szemrehányásomat, nem kegyed az egyedüli kivétel, hányan ki nem vetközve szeretik titkolni multjokat, hogy annál nagyobbnak tűnhessenek föl, pedig arcukatjukon ősi bélyegök, melyet semminemű kendőzéssel onnan el nem távolíthatnak: az Ur nyomta rájuk azokat... Pedig valóban nagyok csak akkor volnának ha multjokat nem szégyelnék

és nem is titkolnák el... Büszkeségeért nem vádolom önt asszonyom, büszkesége valóban nemes! mert egy feltűnő szép találmányban mint segéd-eszköz évtizeken keresztül szolgál urunk megelégedésére addig, míg — mint mi — jobbal ki nem cseréltetett. Asszonyom tehát méltán büszke lehet és megelégedett. Nem mint azon szerencsétlenek, melyek nehézkes szék vagy asztal stb. képében csapszékben, tivornyázó aljas helyeken szolgálnak ülésül némely oly mámoros fejüeknek, kik ily helyeken s nem — hibájok miatt — sanyalódó családi körükben és pályájok gyarapításában — találják legfőbb boldogságukat... Hány olyan szék, asztal-vagy ágy átkozza sorsát, különösen puska ágy, mely önkénytelenül számtalan munkás életet segít kioltani az államok kárára, az emberiség gyalázatos szégyenére... Nemes hivatását betöltötte asszonyom, büszke lehet, büszkébb a fejedelmi lak czifra butorainál, melyek átkos tétlenségökben szakadatlan ama büszhödt mocsáros liget után sóhajtoznak, melynek sugár növésű szép fái valának egykor, mint én, ezek s a többi rokonaim testem részei lévén azért ismerem sorsukat a delejes lég útján. Tölem kitelhetőleg igyekeztem én is megfelelni hivatásomnak s most midőn arra a sorsra jutottam, melyre a földön kivétel nélkül mindenkinek jutnia kell, nem vagyok büszke, hanem öntudatomban megelégedett, nem vádol magamban egy szálkácska sem, dolgoztam, míg minden részemben meg nem bűnultam. Ah! minő kár is az, midőn munka van s szünet nélkül dolgozni lehet, míg tagjaink épek, midőn a mulasztások nem keserítik el multunk emlékeit, melyeken édesen elmerengünk, midőn kaleidoscopszerűleg vonulnak el lelki szemeink előtt...

— Ó mondjon el azokból valamit, szól szeliden kérőleg a Gazetta.

— De hiszen az előbb azt monda: kegyed mellett én kiállhatatlan vagyok, ugymond a sajtó mosolyogva.

— Nem, többé már nem az, kérem bocsássa meg elhamarkodott ítéle-

temmel fennhéjázásomat; jövőre ígérem, s meg is tartom, hogy e társadalmunkban körülményeinkhez képest, kifogástalanul viselem magam, s remélem a többi társaink is hozzám hasonlók lesznek, midőn így szép egyetértésben telhetik el az idő, melyet együtt kell még leélnünk szellemünk fejlődésére. . .

— Ah! lelkem mélyéből megbocsátok nagyságának — ugymond a sajtó, és a Gazetta így szól:

— Nagyon köszönöm, hanem még az a kérésem van kegyedhez: legyen szives kiméljen meg és ne nagyságotjon engem, mely eddig kifejezett nézeteivel úgy sem férhet össze. Mire való is volna az olyasmi közöttünk itt, hol mindnyájan egy hajóban evezünk, de nem amint mondani szokták, a mulandóság sötét örvénye felé, hanem bensők sejtelmével amaz ismeretlen lét felé, hol érdem áll csak és hő szeretet, hő és hü szeretet, mely már e földön sem ismer rangot. . . Szünjünk meg emberek módjára majmok lenni; vetkezzünk le minden olyat magunkról, melyek a föld büzhödt mocsárába huznak le, hogy valahára egymás arczán az emberiségnek valódi képét láthassuk. . .

— Ugy legyen! Dallamszerűleg hangoztatta minden darab műszer egyszerre s pillanat alatt emberi alakot öltvén járultak a Gazetta üdvözlésére, ki beszédje közben amint lelkesült alakja a szerint fejlődött, s utóbbi szavával megnyerő külsőjü nővé változott át. Termete határozottan nem mondható sugárnak vagy köpczósnek, olyan mint minő legtöbb van a világon. Arca halvány ugyan, de nem beteges színű. Szemei sötétek, villogók és tekintete mégis szelid s boldogságot szórt arra, kire azt sugározta. Ruhája mint haja sötét gesztenyeszín barna, nyakától csipőjéig nem nagyon feszül meg, alább szabályos redőkben csüng a talajig s itt kissé megtörök; a nyakánál és a kézelőkön habfehér csipkefodor van; fel pupozott tunika nincs rajta, mely a legszabályosabb növésű testet elferditse; nincs gazdag

csipkézet vagy csengő-pengő czafrangok, melyek midőn rendre leszakadnak forintok vesznek el a szegények vagy másféle jótékonyságok menthetetlen kárára. És e nő egyszerű ruházatával mégis hőditó és tiszteletre indító; e bübajossága tartásában, szelid, mégis méltóságos modorában rejlik, s melyet minden nő születésével nyer, csak magából kifejtteni el ne mulasztja. És még is van e nőn, mi sehogy sem tetszik nekem, s ez hajadon fején a kontyába tűzött magas fésű, mely tökéletes gazetta alakú, ilyen van keces nyakán gesztenye színű keskeny, bárson szalagon, ilyen brosch gyanánt hullámozó mellén és két keze csuklójánál mint karperez.

Különben a többi alakoknak is olyan jelvényük van mint előbb a minő eszközök valának s test alkottaik is azok szerint idomult; a sajtó köpczös törpe termetén szürke ruha van, még pedig magyaros szabásu, mely eléggé jól illenék rá, ha fővegének sajtószerű alakja nem volna, ez hosszan lenyuló szürke szakállához sehogy sem talál. Mindenik között a Stativok legfurcsább alkatauk, mikor ezekre tekintettem önkénytelenül el kellett mosolyodnom. Derékuk és fejkükhöz képest lábaik fölötte hosszúak és vékonyak, habár rajtuk a magyar nadrág pötyögősen áll is. Torzalakoknak azonban még sem tarthatók, sőt ha magatartásukat tekintjük, tiszteletre indítanak. Legcsekélyebb feszesség, vagy mesterkélttség sem tűnik fel rajtuk. Ilyen alakok a kissé puposoknak tetsző teljesen felszerelt fényképező gépek is, melyeken sötét violaszínű magyar öltöny van gallérszerű bő mentével, melynek uja csak könyökig bő, azon alább csuklóig karhoz feszült. Ezek között legfeltűnőbb jelenség az én legelső apparátusom, noha mindenik ősz, de ennek hófehér szakála egész széles mellét takarva öveig ér le, halvány arczát alig látható pir élénkíti; kissé merészen görbült satorra van, mélyen benn ülő szemei sűrű szemöldöke alól erősen fénylők; tekintete bátor, kifejezésén

kiválóan megnyerő szelidség honol, mely magával ragadva nem hagyott helyemen nyugodni, vágyom támadt megölelni őt, de fölkelni vagy szólni erőm nem vala. Fészkelődésemben amint magam körül tekinték nagy bámulatomra azt vettem észre, hogy nem az előbbi karosszéken, hanem valami puha mohafélével bevont vagy benőtt szikla darabon ülök, mely tőlem balra bizonytalan nagyságban magaslott fel; merdek oldalain itt ott mélyedéseiből viruló folyondárok csüngnek le, alább pedig begoniak tarka levelei, melyeken a bizonytalan magasságból, széles szalag alakjában lezuhogó víznek rájok fecsecent picziny kis cseppjei briliánsként ragyogtak. A szikla tövében a kis vizzuhatag magának medenczécskét vájva felhabzott, honnan aztán mint keskeny patakoeska kigyózdott előttem el jobbra a különböző nagyságu cserjék közé. Szemben velem, kerekded nagy tér közepén hegyes, magas gula alaku feltűnő szép vellingtoniát sok ágra oszló esillagszerű virágszőnyeg foglal körül, ettől körben nagyon széles ut vezet, mely borsó nagyságu és különböző színű kövecskékkel mozaikszerűleg rakott. E térről jobbra-balra a kisebb-nagyobb juniperus s más nemű gazdag lombozatu fák közé meglehetősen széles utak vezetnek, hol márvány- és fémszobrok ékeskednek. Minden ily két ut között — a tértől kissé beljebb — sajtászerű épületek és várromok teszik meglepő széppé e helyet; különösen legszebbnek s legterjedelmesebbnek látszik e téren tul levő, mely valóságos remekmű, mintha csak elefánt-csontból volna faragva; azonban nem látható egészen, mert a tér közepén levő vellingtonia és szobrok takarják el nagy részét. Jobbra tőlem, egy második tér átellen részén szintén nagy épület van, mely szépségben az elébb említetténél nem sokkal áll hátrább; a Sevilla Alhambráját juttatja eszünkbe, ennél azonban sugár czifra tornyai s az egész alkotványon szét terjedő nemes fémű arabeszkek teszik szebbé, melyek a kissé bágyadt világosságban szeliden tündökölnék. Ez

a második tér az előbbeninél kisebb, de sokkal szebbnek látszik; erről is utak vezetnek ki tudja merre s minden két ut között az indiánok fejedelmi épületeihez hasonlók diszelegnek. Ezek megtestesülése az egészséges ép képzeletnek s az építés magasztos tudományának. Felette jól esik rajtok gyönyörűséggel legeltettem a szememet. Itt a tér közepén diszesen faragott roppant kőfogalványu vízmedenczéből piramíd alakban feltornyosuló vizsugarak szökkelnek keresztül-kasul úgy, hogy a víz gyöngébb vagy erősebb nyomása szerint különböző szines arabeszkeket alkotnak. Legtetején a behajló tölcészerű hét vékony vizsugár oly magasan szökkelik fel, hogy cseppekben nem eshet vissza, hanem kőd képiben terjedve oszlik szét e tündéries szép helyiségben. — Sehogysem tudtam elképzelni azt, hogy a szökőkut szines arabeszkei hogyan származhatnak?, mert elég jól láthattam, hogy a csucson levő tölcészerű virág kifelé görbülő csipkés hajlásaiból a lezuhanó víz átlátszó tiszta fehér; bengáli világítás nincs itt, melytől nyerhetné. Honnan származhatik tehát mégis a szökőkut fölséges színvegyülete? Amint ennek megfejtésén tusakodnám, egy pillanatra a szökőkut játszani megszűnik, és szégyenlém magam, midőn a gyönyörű arabeszkeket szines tüvegcsőkből összerakottaknak láttam. Közelebből megvizsgálandó, mikor oda menni akarok első apparatusom tisztelt alakja áll előttem arcának szelid kifejezésével...

— Köszöntelek uram, ugymond, ez ujon alakult fényképező műhelyedben! Jer velem, ha úgy tetszik, kissé körüljárni benne.

— Mi nekem e búbájos szép atelier, vagy akár a világ minden drágasága, benne e pillanatban? Semmi ahhoz képest, hogy téged így átalakultan nem csak láthatlak, hanem ölelhetlek, mint legigazabb barátomat, ki minden körülmények között hü volt hozzám, pedig — én tudom azt — sokszor méltatlanhoz, — szólék elragadtatással s amint öleltem, örömkönyveim hullának

hőfehér szakállára s onnan kezére pergetek le. Oh kedves barátom! miért érdemelt meg e nagy boldogságot?

— Kincses tárházad legdrágább ékességeiért . . .

— Miféle kincsestárházam ékességeiért? — kérdém hirtelen meghökkenve, amint elérékenyültségemből felocsudtam. Talán nem vagy te is ama balhiedelemben felőlem, hogy „nagyon gazdag” vagyok.

— Nincs közöm az emberek hiedelmeihez! Miért törődnél te is azokkal? Téves uton halad legnagyobb részök, kapkodnak mint fejetlen gyermek az ételes tálhoz, ki testvére éhségével nem gondolva halmozza maga elé az ételt, pedig negyedével is jóllakik, a többit pedig ott kell hagynia.

Ily gazdagság gyűjtésével kellené fáradozniok, minő e könycsapp a kezemen, ez az élet legbecsesebb kincse, melylyel az ember szellemének örökléttel boldogságot szerezhet. . . . Ez a jó és nemes érzelmek leghathatósabb kivonata, mely hatalmával eszményi világot alkothat érdemül belőle magának s benépesítheti azt.

— Bizony kedves barátom nagy-szerű itt minden! nem hiszem, hogy a legszigorubb kritika is kifogásolhatna valamit, mondtam elragadtatva s előbbi szavaira keveset figyelve — de mégis...

— És az? — kérdé kíváncsian.

(Foljt. köv.)

Vegyesek.

Correctorunk remekelt. Mig a tisztelt corr. ur a múlt számban velünk járatta el a Kállai-kettőst, addig olyan értelemzavaró sajtóhibákat hagyott az „Aeternat“-ról szóló cikkben, melyek több olvasónk figyelmét sem kerülték ki s tőlünk kértek fölvilágosítást. Melyek tehát ezek a sarvaszhibák? A 69-ik oldal 1-ső hasábján felülről a 4-ik sorban éleny helyett könny értendő, éppen így a 70-ik

oldal első hasábjának felülről számított 25-ik sorában is; ugyanez oldalon és hasábon a 29-ik sorban percz h. ó r a olvasandó; továbbá a 69-ik oldal 2-ik hasábjának felülről számított 16-ik sorában nem kén, — hanem s z é nsavas értendő. Nagy hiba továbbá, hogy a 70-ik oldal 1-ső hasábjának 22-ik sorában (felülről) kalibromat csuszott be kalice a r b o n a t helyett; és végül a 71-ik oldalon az első hasábnak 20-ik sorában (felülről) 1—200 csepp helyett 1 : 200 arányu olvastassék. Van ezeken kívül számos betűcsere és szóelferdítés e kényes cikkben, ezeket azonban a figyelmes olvasó azonnal kijavíthatja. — Correctorunk különben megkapta az érdemjeleket, mert egyik buzgó olvasónk h á r o m pápaszemet küldött neki ajándékba azzal a kéréssel, hogy corigálás alkalmával tegye föl mind a hármát, ugy majd azután észre fogja venni a sajtóhibákat. Vajjon ugy lesz-e?

A török sultán nem régiben Franciaországból egy fényképészt hítt Konstantinápolyba s vele 400 háremhölgyét lefényképeztette. — Boldog fényképész! Láthatta színről-színre a mohamedán paradicsom ékes pillangóit! — Igy kiáltanak föl a világfiak.

T a u f f e r Gyula, ki azelőtt városunkban volt fényképész, jelenleg Debreczenben nyit műtermet. — K o s s á k temesvári fényképész néhány csinos fényképet küldött be hozzánk mutatványul, mint olyakat, melyeket gelatine-emulsiós lapokkal készített. E fényképek szerfölött szépen sikerültek s azt tanusítják, hogy Kossák értelmes munkás ezen a téren is. Gratulálunk! — Antiplanetiencsét kaptunk közelebb s mihelyt kísérletet teszünk, röviden meg fogunk emlékezni hasznavehetőségéről. — A Deesen megjelenő „Iparos-Ügyi Közlöny“ ez évi 23-ik számával megszünt.

A r c z k é p e t május 30-ikáig következő t. olvasóinktól vettünk: Boros

Fényképezés!

Imre, Dunki Ferencz, Botár Imre, Mosontzki, Vánca Mihály, Erdős Rezső, Papp Albert, Belgráder Soma, Lejtényi György, Rottmann Farkas, Debreczeni Károly, Dunki Kálmán, Hammedi Gyula, Ferentzy Lukács, Klapok A. János.

Néhány ismerősünk arczképét számíthatjuk még ide s a belmunkatársakét; összesen tehát eddig negyven fénykép van kezeink közt. Ezekből egy csinos csoportot állítunk össze, melynek alaprajzát némi utasítás nyomán derék törekvésű és fiatal fényképészünk Nagy György (Aradon) fogja elkészíteni; a többi munkát, vagyis magunknak a melléklendő képeknek elkészítését mi vállaljuk magunkra.

Sajnáljuk, hogy olvasóinknak körülbelül csak felle küldött képet, holott úgy lett volna érdekes, ha mindannyian együtt vagyunk egy képen. De hiába az efféle dologból sokan szeretik kivonni magukat, minden ok nélkül. Különbben, ha többi olvasóink is részánják magukat és béküldik képüket legalább 30—35-en, akkor egy második csoportot is készítünk, hogy lehetőleg mindenkit láthassanak együtt t. olvasóink. Ha tehát pártolásra akad ez elhatározásunk, kérjük a még el nem küldött arczképeket legkésőbb július hó 20-ikáig.

Fényképezés holdvilágnál. A „Koloszv. Közlöny“ után adjuk a következőket:

„Egy clevelandi hírlap, mint a „Pall Mall Gazette“-ben olvassuk, Jahr nevű fiatal német fényképészről ezt írja: Kevés fényképész és tudós, ide érte a nemrég elhunyt Draper tanárt is, fényképezte le a holdat, még kevésbé, sőt sohase készítettek fényképet holdfényes tájékról. Vannak ugyan u. n. „holdfényes tájépek“, de ezek napkeltekor vevődnek és sötétben nyomvák. Jahr, ki berlini születésű s maga is a híres Vogel dr. tanítványa, ezelőtt két évvel jött Amerikába, New-Yorkban telepedett meg; két hónappal ezelőtt Clevelandban élt, most ismét New-

Yorkban van. Holdfényes tájfényképezésére szomorú nemzeti érdekű tárgyat választott; azt a völgyet, hol Garfield nyugszik. — Jahr szerint a holdvilágnál fényképezés csakis az új emulsiós lapokkal lehetséges, melyek nagyon érzékenyek s tizenötször gyorsabban fogják fel a képet, mint az eddigi műtétnél. Az első éjjel a lap harmadfél óráig volt kitéve, de kép nem származott. A másik esti próbánál felhők borították a holdat, s megint négy óráig várt hasztalan. Végre márczius 3-án harmadszor is elvándorolt camera obscurájával. Tiszta, szép est volt. Kevéssel nyolcz óra előtt állította föl cameráját s hét óra hosszat tette ki a holdfénynek az érzékeny lapot. Az egész idő alatt pedig Jahr egymaga sétált fel s alá a temetőben, más előlány nem is volt közelében mint a katonasör, ki szintén nem törte meg az éj némaságát. Hajnali három óraker bezárta camaráját, képpel hóna alatt, melynek negatívját otthon elkészítette, s kitűnő nyomatot eszközölt róla. A fénykép nagyon sajátos valami. Az ég igen fehér, a fák feketék, a holdfény folytán a völgy képén két irányban mutatkozik az árnyék. Jahr szerint az évszak most kedvezőtlen, de nyáron annál szebb tájképeket remél.“

Régóta készülünk már mi is a hold fényénél képet készíteni s a melegebb nyári éjékek egyikén csakugyan kísérletet teszünk.

A Kroh-ügy. Lapunk második számában Botár Imre tordai fényképész ur egy levelet tett közzé, melyben részletesen leírta, hogy mi módon jutott a Kroh-féle gyors levétel féltékenyen őrzött titkához. (?) Fülkérte egyszerűs-mind e lapok azon t. olvasóit, kik talán szintén elküldötték Bécsbe az 50 forintot e titokért, hogy ha valami sikerrel használják a küldött recepteket, sziveskedjenek azt nyilvánosságra hozni, mert így legalább megtudjuk a valót e titokzatos kezeléstről.

Vártuk egész a mai napig, hogy valaki csak fog nyilatkozni, ki Botár-

ral együtt megvette ez eljárást; azonban senki sem jelentkezett nálunk, noha körülbelül gyanítani merjük, hogy vannak a magyar fényképészek közt is ilyen részvényesek. Nagyon röstelik az illetők bizonyosan, hogy ilyen szédülésnek lettek áldozataivá, ezért hallgatnak, noha ebben nincs semmi szegyelni való, mert ez csak a magyar bizalom jele, mely azt hiszi, hogy más is becsületet ember. Vártuk, hogy Kroh maga fog nyilatkozni, de úgy látszik „bűzlik valami Dániában“ és hallgat. Jobb is, mert ha Botárnak igaza van (s ebben nem kételkedünk), úgy tanácsosabb, ha pirul, mintha üres szavakkal védelemre kelne.

Azt tanácsoljuk t. olvasóinknak, hogy soha se induljanak vakon az ilyenféle titokeladás után, jobb ha zsebünkben marad a 20—30 frt., mintha bizonytalan értékű találmányért kidobjuk azt. Ha efféle hirdetés kerül t. olvasóink kezébe, forduljanak hozzánk, mi ismerjük „embereinket“ és az a szép kor, mely alatt működünk iparművészetünk terén, nagyon sok tapasztalatra megtanított. Tanácsesal bármikor szolgálunk az efféle ügyekben.

Botár ur pedig vigasztalja magát azzal, ha az a szép ötvenes álmaikat háborgatja, hogy hiszen kivüle még százkilenczvenkilenczen hittek a németnek.

Legras A. párisi fényképész egyik utazója fordult meg nem régiben nálunk és oleographiák a t mutatott be. E képek alapja vékony diófa táblácskákra készített photographia, melyet azután különböző színű olajfestékkel színezték az alakok minőségéhez mérve. Néhány nagyon csinos képecskét láttunk a mutatványok közt, melyekből egy darabot 3 forintért vesztegetett. — Ifj. V á n c z a Mihály derék műkedvelő fényk. rajzaira hirdet előfizetést a „Borsodmegyei Lapok“ szerkesztősége. A rajzok egy kötetben fognak megjelenni s 1 frtért megrendelhetők a szerzőnél Miskolczon. — Ajánljuk e munkát olvasóink figyelmébe.

A trieszti kiállításon, mely augusztus 1-én nyílik meg, a mint halljuk többen vesznek részt a budapestieken kívül a vidéki fényképészek közül is. A kiállítás fényk. részét nálunk Kozmata Ferencz bpesti fényképész vezeti.

Divald Károly fényképész keres egy olyan ügyes segédet, ki mind a két retouchálásban jártas, tud levenni, szóval ért mindenhez. Az illető már július 1-én nyerhet alkalmazást. Az ajánkozások hozzá intézendők Eperjesre.

XIII. Leo pápát — a mint egy külföldi lapban olvassuk — közelebről egész kíséretével együtt a vatikani kertben fényképeztek gelatine-emulziós lapokkal. A levétel rendkívül pompásan sikerült s a szent atya látván a szép képeket anyagra extasisba jött, hogy a fényképezetről a következő csinos latin versecskét írta:

Ara photographica.

Expressa solis speculo
Nitens imago, quam bene
Frontis decus, vim luminum
Refert et oris gratiam!

O mira virtus ingeni!
Novumque monstrum! imaginem
Naturae Apelles aemulus
Non pulchriorem pingeret.

Egyik költői hangulatu belmunkatársunk így fordította e versecskét magyarra:

A fényképezés művészete.
Egy fényes kép, mely származott
A nap tükréből és hiven
Rajzolja a homlok diszét,
A szemfény s az ajk kollemét.

Oh emberész csodás műve!
Uj tüsemény! Ily képeket
A természethez hű Apelles
Sem tudna szebben festeni.

E versecske hű fordítóját a magyar fényképészek országos egyesülete egyik közelebb tartott ülésében tiszteletbeli tagjává választotta és díszoklevéllel lepte meg! . . .

A szülők figyelmébe! A budapesti állami közép-ipariskola igazgatósága a következő sorok közlésére kéri fel: Hogy azon iparos tanoncok és segédek is, a kik régebben valamelyik középiskolának csak két-három osztályát végezték s azóta a gyakorlatban vannak -- belép-hessenek az állami közép-ipariskolába: felkér-tenek a t. szülők és gyámok, hogy a felvételi vizs-gálatot illető felvilágosításért mielőbb szivesked-jenek az igazgatósághoz fordulni, hogy az érde-keiket a jövő tanév elején tartandó felvételi vizs-gálatra kellően elkészülhessenek, mert csak si-keres vizsgálat alapján vehetők fel.

A szerkesztő izenetei.

K. K. Sz.-Rg. Bizony elkésett az arczkép, csakis a második csoportba tehetjük. Nézeteiben mi is osztozunk, kivéve azt, hogy az asszonyok csak az ötödik kerekre adják a kocsiiban! . . .

R. M. Sopron. Multkori levelünkre nem kaptunk választ. Remélhetjük azt, a mit kér-tünk? . . .

Ploesti. Semmiféle levelet nem kaptunk s így óhajtságainak nem tehetünk elégst. Bárcsak úgy lenne a mint óhajtja, de sajnos erre remé-nyünk nincs. A mostani levélért postai büntetést róttak ráuk, mert túlhaladta a rendes súlyt.

M. I. Kvholy. Nekünk nincs s így be-tettük.

V-s K. Elek. Köszönjük a tudósítást. A névsornál hasznát vettük, de horgunkra nem akadtak a halak, pedig mutatrányszámot kaptak.

J-y Gy. Arad. Volt már kezeink közt, melyet régebben kaptunk tőle. A legjobbat so-rozzuk be.

V-a M. Miskolcz. Uraságod illetékes bírálata legszebb jutalmunk s ez nekünk elég. Kérjük továbbra is támogatását s ha lehetne, ügyes tollából szeretnénk valamit. A bogarakat megrendeltük.

B. I. Torda. Adtunk fölvilágosítást s a régi mentét is szellőztettük. Furkós bot nem ju-tott a kezünkbe s így nem üthettük úgy, amint érdemelték volna.

G-nak. Ön a kezeink közt levő levél sze-rint január 18-án megrendelte lapunkat, de a díjt be nem küldötte. Vártunk ápril végeig, ekkor felkértük, hogy sziveskedjék beküldeni. Nem vá-laszolt még második felszólításunkra sem, most tehát nyilvánosan s utóljára felszólítjuk, hogy

az eddig megjelent számokért a 2 frtot küldje be június hó 26-ikéig. Ha most sem tesz eleget kötelezettségének, jövő számunkban nevét nyilvánosságra hozzuk. — Előfizetőink névsorát közöt-tük s ha valaki összeszámitja őket láthatja, hogy hogy mily csekély a szám. A bejött díjból lapun-kaat főnn nem lehet tartani s kénytelenek voltunk mi meghozni az áldozatot a nyomtatási költségek fődözésére. Nem is említjük azt, hogy két mun-kaátársat a magunk zsebéből fizettünk. Ily körü-lmények közt meggondolhatná ön, hogy mily kel-lemetlenül esik, ha valakitől azt a néhány ga-rast is így kell hitelezők módjára behajtanunk.

B-s I. Keszthely. Válaszoltunk azonnal.

E-y R. Vác. A szerbiket kiválasztjuk, A többire nézve nagyon szeretnők, ha minden fényképész úgy gondolkodnék.

D-y F. Bizony nem volt szép úgy tenni, hanem sebj! A másikat nagyon sajnáljuk.

A-th K. Nszb. Elküldöttök a felvilágosi-tást. Érdeklődését előre is tudtuk. Üdv!

D-y K-n. Mehádia. Várjuk. Az ígére-tet teljesítettük.

T. S-a-r. Reméljük, hogy erre megkon-dul az ön harangja ismét.

Zs-a V-c. Zombor. Régóta várjuk már a választ, mikor fog megérkezni? . . .

H-i. Eszék. Mellékelve küldünk egy fénynyomatot, habár alig van 1-2 belőle. A mi pedig a helyváltoztatás és névsor közlését illeti, életrevaló a gondolat, de a sovány előfizetési díjból erre nem jut, magába a lapba pedig efféléi nem tehetünk be. Új előfizetők az eddig megje-lent számokat 2 frtért megkaphatják. A képet alig használhatjuk nagysága miatt, miért is kérünk egy kisebbet.

F-y L. Sz.-Udvarhely. Éppen az utolsó pillanatban kaptuk. Az egyesületi eszméről s a csoport-képről nem mindenki gondolkodik így. Vajjon miért? . . .

R-n F. Békés. Nagyon helyesen van. Várjuk mihamarabb az ígért cikket is. Üdv!

N-gy Gy. Arad. A csoport-kép rajzát e hó 6-ikán postára adtuk.

D-d K. Ejsz. A napokban irunk.

Lapunk jövő száma július ele-jén fog megjelenni, kérjük tehát az előfizetés megújítását mielőbb.

Felelős szerkesztő, kiadó és laptulajdonos
VERESS FERENCZ.